

ОБ'ЄКТИВНІ ТА СУБ'ЄКТИВНІ ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ ПОТРЕБИ В СПОРТИВНО-ОРІЄНТОВАНІЙ РУХОВІЙ АКТИВНОСТІ СТУДЕНТІВ

У статті висвітлена й науково обґрунтована необхідність застосування спортивно-орієнтованої рухової активності як ефективного методу вирішення завдань фізичного виховання студентської молоді.

Ключові слова: моніторинг, спорт, спортивно-орієнтована рухова активність.

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науково-практичними завданнями. Фізичне виховання і спорт в навчально-виховних закладах є невід'ємною складовою частиною формування загальної та професійної культури особистості згідно вимогам сьогодення, збереження та зміцнення здоров'я, організації та забезпечення здорового способу життя, підвищення рівня працездатності, створення умов для подовження активного творчого довголіття людини.

Особливого значення це набуло зараз, коли несприятлива екологічна обстановка значним чином впливає на організм молодої людини, яка має в умовах нових економічних стосунків в державі витримувати значні навантаження різного характеру [2, 4].

Органи влади розвинутих країн світу надають програмного значення питанням розвитку фізичного виховання та спорту, розглядаючи їх як найбільш економічно вигідний та ефективний засіб профілактики захворюваності, зміцнення генофонду та розв'язання цілої низки інших соціальних проблем.

Наша країна, як активний учасник світової спільноти, не стоїть осторонь у вирішенні проблем фізичного виховання та спорту молоді. Останнім прикладом цього може слугувати затвердження Концепції загальнодержавної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на 2012-2016 роки. В програмі зазначено, що спосіб життя населення України та стан сфери фізичної культури і спорту створюють загрозу та є суттєвим викликом для української держави на сучасному етапі її розвитку, що характеризується певними чинниками, до яких віднесено зокрема проблему невідповідності вимогам сучасності та значне відставання від світових стандартів ресурсного забезпечення сфери фізичної культури і спорту, а саме організаційного, кадрового, науково-методичного, медико-біологічного, фінансового, матеріально-технічного, інформаційного та посилення впливу на спортивні результати інноваційних технологій [1, 5].

Держава неодноразово наголошувала на тому, що необхідно забезпечити здоров'я громадян засобами фізичного виховання з урахуванням вітчизняного та світового досвіду. Вказане положення сприяє поширенню серед студентської молоді видів занять фізичними вправами, які є традиційними в інших країнах світу. Це стосується видів рухової активності, методика яких побудована на основі інноваційних технологій фізичного виховання та навчання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В дослідженнях О. Губаревої, О. Дрозда, Г. Іванова, В. Столярова, В. Шнейдера та інших зазначається, що важливою першопричиною виникнення підвищеного інтересу до інноваційних технологій фізичного виховання є розуміння керівниками вишів важливості фізичного виховання як обов'язкової дисципліни, яка здатна гармонізувати навчальний процес. Треба зазначити, що загальнотеоретичні основи педагогічних інноваційних технологій розглянуті в працях Н. Басовой, К. Баханова, Ю. Васькова, Л. Волчегурського, М. Кларіна, Н. Краудера, Т. Назаровой. Питання розробки інноваційних технологій виховання та навчання розглядалися в дисертаційних працях Л. Кайдаловой, С. Карпенчука, О. Кияшко, Л. Костельной, С. Маринчака та ін.

Таким чином, розробка інноваційних технологій фізичного виховання студентської молоді є одним з дуже важливих, хоча і досить складних завдань, скерованих на підвищення ефективності та якості освіти в цілому.

З огляду на викладене вбачається, що перспективним інноваційним напрямком вдосконалення фізичного виховання є його спортизація на основі запропонованої В.К. Бальсевичем концепції конверсії вибраних елементів технологій спортивного тренування в інтересах вдосконалення змісту і форми організації фізичного виховання студентів.

Л.І. Лубишева відмічає те, що "в процесі адаптації технологічних досягнень в області спорту в інтересах цілеспрямованого перетворення фізичного потенціалу людини принципове місце повинно зайняти визнання пріоритету тренування як провідного та ефективного способу такого перетворення". Це особливо важливо для підвищення ефективності фізичного виховання студентської молоді, де досі пріоритетну роль відіграє навчання руховим діям і формування рухових умінь і навичок [3]. На думку А.Б. Артемова, А.И. Качурина, І.Т. Кремневої організація системи фізичного виховання студентів за принципом спеціалізації з можливістю варіювання різноманітних видів спорту є оптимальною для вирішення завдань, висунутих державним стандартом перед фізкультурною освітою.

Концептуальні положення технології спортивно-орієнтованого фізичного виховання викладені в працях В.К. Бальсевича, Л.І. Лубишевої, К.В. Чедова, С.В. Радаєва.

Метою роботи є обґрунтування потреби в застосуванні спортивно-орієнтованої рухової активності в навчально-виховному процесі з фізичного виховання студентів.

Відповідно до мети дослідження нами поставлені наступні **завдання**:

1. Здійснити аналіз та узагальнення даних літературних джерел, інноваційного педагогічного досвіду з питань використання методики спортивно-орієнтованої рухової активності.

2. Обґрунтувати необхідність використання в навчально-виховному процесі методики спортивно-орієнтованої рухової активності.

3. Виявити об'єктивні та суб'єктивні чинники формування потреби в спортивно-орієнтованій руховій активності.

Викладення основного матеріалу дослідження. Стан здоров'я молоді, який визначає основні тенденції динаміки показників благополуччя населення країни, є найважливішою характеристикою досягнень суспільства на тому або іншому етапі розвитку. З початку 90-х і по сьогоднішній день в нашій державі неодноразово лунали висловлювання про те, що "треба організувати щоденні заняття фізичним вихованням студентської молоді, створювати для цього необхідні умови". Основні положення зазначених гасел на сьогодні втрачають свою актуальність. В зв'язку з цим найбільш актуальним і практично значимим є науковий пошук нових можливостей підвищення ефективності процесу фізичного виховання.

Очевидно, що вирішити складні завдання фізичного виховання молодого покоління в рамках традиційної системи, що склалася, досить складно. Соціально-педагогічний моніторинг, який проводився в Донбаській державній машинобудівній академії (м. Краматорськ) продемонстрував, що тільки 20,7% юнаків і 10,3% дівчат дуже високо оцінюють свою фізичну підготовленість, 10,6% опитаних юнаків і 13,4% дівчат вважають, що вони мають дуже гарну фігуру. Виявлений низький показник оцінок студентами своїх спортивних досягнень (15,0% юнаків і 8,8% дівчат оцінюють їх як чудові). Теж саме можна сказати про низький рівень самооцінки студентами свого фізичного здоров'я. Цілком щасливими відчують себе близько 1/3 опитаних (37,2%), оцінюють своє здоров'я як чудове – 9,8% опитаних дівчат і 21,2% юнаків. Дуже низький відсоток студентів (не більше 6% опитаних) оцінюють свої успіхи як чудові. В опитуванні приймало участь 2500 осіб.

Отримані дані і практика фізичного виховання доводять необхідність посилення соціалізуючої функції освітнього процесу та засвідчують недостатню ефективність діючої системи фізичного виховання молоді.

Ми вже зазначали, що на початку 90-х років була висловлена ідея широкого залучення засобів спорту до процесу обов'язкового фізичного виховання. Суть ідеї полягає в адаптації спортивних технологій, які добре зарекомендували себе у великому спорті, до підвищення ефективності фізичного виховання.

Спорт, що створює цінності спортивної культури, завжди був потужним соціальним феноменом і засобом успішної соціалізації. Про це свідчить життєвий шлях багатьох видатних спортсменів. Особливо яскраві приклади – це олімпійські чемпіони В. Борзов, С. Бубка, В. Кличко, Л. Латініна та багато, багато інших великих спортсменів, які, пройшовши школу спорту, стали справжніми громадянами нашого суспільства.

Соціологічні опитування молоді, яка займається спортом, показують, що спорт формує первинне уявлення про життя, суспільство, світ в цілому. Саме у спорті найяскравіше проявляються такі важливі для сучасного суспільства цінності, як рівність шансів на успіх, досягнення успіху, прагнення бути першим, перемогти не лише суперника, але і самого себе.

У більшості випадків спорт розглядається як мікро модель суспільства, яка формує певне відношення і типу поведінку. Більше того, американські соціологи зробили висновок про те, що сучасний спорт акумулює цінності суспільства. Завдяки спорту громадські цінності привласнюються індивідом, інтерпретуються як особисті.

Треба зазначити, що цілі спортивної і фізкультурної діяльності не співпадають, адже мета фізичного виховання – всебічний розвиток фізичних і духовних здібностей людини в аспекті формування фізичної культури особи. При цьому основним засобом фізичного виховання виступає фізкультурна діяльність, в якій фізичні вправи складають її головний елемент. Мету спортивної діяльності більшою мірою пов'язують з досягненням спортивної майстерності та високого спортивного результату на основі організації тренувального процесу.

Ціннісний потенціал спортивної підготовки унікальний, оскільки пройшов багатократну перевірку і відбір на різних рівнях цього процесу. Можна перерахувати найбільш яскраві і такі, що вже довели свою ефективність технологічні рішення спортивної підготовки.

По-перше, це пріоритет тренування як основного способу фізичного перетворення потенціалу людини. У фізичному вихованні, як правило, присутнє навантаження оздоровчого характеру, яке, на жаль, не може вивести людину на новий рівень фізичної підготовленості, але особливо важливе для розвитку молоді. У цьому випадку педагогам ще потрібно засвоїти нові технологічні аспекти і організаційні форми для вирішення цих проблем.

По-друге, формування у спортсменів ціннісного відношення до процесу спортивної підготовки і участі в ньому. Питання мотивації – одне зі складних в залученні молоді до занять фізичними вправами. У спортивній діяльності він багато в чому блискуче вирішений. Саме по собі відношення людини до

спортивної підготовки є найважливішою цінністю а також громадським, загальним досягненням, якщо розглядати його як зразок для наслідування. Спортсмена високого класу не треба долучати до тренування, він із захопленням сам працює над технікою, знаходить свої власні технологічні рішення, продумує увесь тренувальний процес до дрібниць.

По-третє, установку великого спорту: "в спортивній підготовці немає дрібниць" – треба розповсюдити на фізичне виховання. Наприклад, студент повинен вести щоденник тренувань, серйозно відноситися до свого здоров'я, бути організованим, зосередженим на відчуттях і об'єктивних показниках свого стану і його динаміки.

З огляду на викладене ми маємо можливість визначити об'єктивні та суб'єктивні чинники які вказують на потребу застосування елементів методики спортивно-орієнтованої рухової активності в системі фізичного виховання студентської молоді.

Отже, до *суб'єктивних чинників* ми віднесли: ціннісно-особистісні орієнтири; незадовільний стан індивідуального здоров'я; дефіцит рухової активності студентської молоді; нервово перевантаження; низька мотивація до рухової активності; високі розумові навантаження.

До *об'єктивних чинників* ми віднесли: необхідність соціалізації особистості в умовах сучасності; економіко-соціальні перетворення в державі (євроінтеграційні процеси, процеси глобалізації); незадовільна екологічна ситуація; інтенсифікація навчального процесу; розвиток фізичного потенціалу людини; асоціальна та девіантна поведінка молоді.

Підсумовуючи викладене треба зазначити, що за багатьма аспектами спортивної підготовки вже написані солідні наукові праці, і адаптувати до процесу фізичного виховання можна багато що. Звичайно, йдеться не про сліпе копіювання, а про серйозний аналіз і вибір найбільш вдалих концептуальних ідей і технологій, здатних в короткий час зробити процес фізичного виховання цікавим та ефективним.

Висновки. 1. Аналіз науково-методичної літератури та результатів особистого дослідження вказують на те, що методика традиційного фізичного виховання студентської молоді не забезпечує в повному обсязі їх оздоровлення, необхідний фізичний розвиток і достатню фізичну підготовленість.

2. Виявлені об'єктивні та суб'єктивні чинники формування потреби в спортивно-орієнтованій руховій активності студентської молоді підтверджують необхідність активного використання методики в навчально-виховному процесі.

Перспективами подальших досліджень в даному напрямку вважаємо розробку альтернативної методики спортивно-орієнтованого фізичного виховання студентів заснованої на застосуванні ігрової діяльності.

Використані джерела

1. Бальсевич, В.К. Спортивно-ориентированное физическое воспитание в общеобразовательной школе [Текст] / Спорт в школе (приложение к "Первое сентября"). – 2004. – №4. – С. 5-7.
2. Ильин, Е.П. Мотивация и мотивы / Е.П. Ильин. – СПб.: Питер, 2000. – 211 с.
3. Лубышева, Л.И. Спортизация общеобразовательных школ и механизмы ее реализации [Электронный ресурс] / Л.И. Лубышева. – 2003. – www.teoriya.ru.
4. Радаева, С.В. Физическое воспитание студентов не физкультурного вуза на основе спортивно ориентированных технологий: автореф. дисс. ... канд.пед.наук. / С.В. Радаева. – Красноярск. – 2008. – 24 с.
5. Чедов, К.В. Спортивно ориентированное физическое воспитание учащихся 10-11 лет общеобразовательных школ на основе дзюдо: Автореф. дисс. ... канд.пед.наук [Текст] / К.В. Чедов. – М., 2006. – 23 с.

Ermolenko O.V. Golubeva M.V.

OBJECTIVE AND SUBJECTIVE CONSTITUENTS OF FORMING OF REQUIREMENT ARE IN THE SPORT-ORIENTED MOTIVE ACTIVITY

In the article lighted up and the necessity of application of the sport-oriented motive activity is scientifically reasonable as an effective method of decision of tasks of P.E of student young people.

Key words: *monitoring, sport, sport-oriented motive activity.*

Стаття надійшла до редакції 20.09.2013 р.

